

Behandelingsvoorstel voor de commissie Zorg, Cultuur, Welzijn

Onderwerp: 'De Opmaat', startnotitie en discussiestuk voor het Cultuurprogramma 2005-2008

Cie-datum : 15 december 2003

Cie-nummer: 2003ZCW48

Procedure: in GS (na Cie. Vergadering) op:	inspraak:nee
eerdere behandeling in cie: nee	op:
in PS: nee	op:

Behandelend ambtenaar: Nienke Grimmus, Karen van der Graaf, Hans Schoen toestel: 2669/3655
Portefeuillehouder: dhr. J. van Bergen

Presentatie

In overleg met de Statengriffie krijgt u voorafgaand aan de bespreking van 'De Opmaat' een korte presentatie over cultuur in aanloop naar het nieuwe Cultuurprogramma 2005-2008.

Inleiding

In hun vergadering van 25 november 2003 hebben GS ingestemd met 'De Opmaat', als startnotitie en discussiestuk voor het Cultuurprogramma 2005-2008 en met het bijgevoegde tijdpad voor het opstellen van het nieuwe cultuurprogramma.

Zoals in de Verordening Cultuurbeleid is vastgelegd, stelt de provincie iedere vier jaar haar cultuurbeleid vast. De huidige Cultuurnota loopt tot en met 2004 en bestaat uit de losse delen Kunsten, Erfgoed en Media. In het collegeprogramma Werk in Uitvoering 2003-2007 is bewust gekozen voor een integraal samenhangend cultuurbeleid en zijn substantieel extra middelen ter beschikking gesteld. Voor de nieuwe beleidsperiode 2005-2008 gaan wij één gezamenlijk en samenhangend cultuurprogramma maken voor het hele cultuurbeleid.

In 'De Opmaat', die hier voor u ligt, staan daarvoor de uitgangspunten. De Opmaat vormt de basis voor een open gesprek dat wij vanaf december 2003 tot in het voorjaar 2004 met alle 33 gemeenten en de culturele partners, met uitnodiging van statenleden, willen gaan voeren.

Wordt geagendeerd:

X om advies over de volgende vraag (vragen):

Kunt u instemmen met 'De Opmaat', als startnotitie en discussiestuk voor het nieuwe Cultuurprogramma 2005-2008 en met het bijgevoegde tijdpad?

Eerdere besluiten:

1. Verordening Cultuurbeleid
2. Cultuurnota kunsten en cultureel erfgoed 1999-2002
3. Verlenging looptijd cultuurnota 1999-2002 tot 2004
4. Instelling gemeenschappelijk ad hoc adviesorgaan meerjarige subsidies in het kader van

Beoogd effect

Open gesprekken met gemeenten en culturele instellingen, met uitnodiging van statenleden, op basis van De Opmaat, uitmondend in één Cultuurprogramma 2005-2008 eind 2004.

Argumenten

Iedere vier jaar stelt de provincie haar cultuurbeleid vast, evenals het rijk. Voorheen liepen de beleidscycli van provincie en rijk niet synchroon. De huidige cultuurnota die in 1999 is vastgesteld, is in 2002 verlengd tot en met 2004 om de beleidscycli van provincie en rijk te synchroniseren. Dit was nodig door de toenemende samenwerking op cultureel vlak tussen provincie en rijk. De samenwerking tussen rijk en provincie wordt neergelegd in een vierjarig convenant: afspraken tussen het rijk, provincie en gemeenten over gezamenlijk cultuurbeleid en het gezamenlijk subsidiëren van een aantal grote landelijke, beeldbepalende instellingen. Ter voorbereiding van het nieuwe Convenant 2005-2008 tussen het Rijk en Landsdeel Midden (provincies Utrecht en Flevoland en gemeenten Utrecht, Amersfoort, Almere) is 'Jonge Ruimte' geschreven, het cultuurprofiel van het Landsdeel Midden. Op basis van 'Jonge Ruimte' gaat Landsdeel Midden in 2004 met het Rijk in onderhandeling over het nieuwe Convenant 2005-2008. De instellingen die in het kader van het Convenant een subsidieaanvraag in willen dienen bij Rijk, provincie en gemeente, moeten dit voor 1 december 2003 bij de drie overheden doen. De Raad voor Cultuur adviseert het rijk over de ingediende subsidieaanvragen. De gemeente en provincie Utrecht hebben gezamenlijk een adhoc adviescollege onder voorzitterschap van Paul Schnabel ingesteld voor de advisering over deze subsidieaanvragen.

De Opmaat is afgestemd op de beleidsbrief 'Meer dan de som' die de Staatssecretaris van Cultuur begin november naar de Tweede Kamer heeft gestuurd ter voorbereiding van de nieuwe cultuurnota van het rijk.

Kanttekeningen

Voor de vernieuwing van het Erfgoedhuis loopt een parallel tijdpad. Het B-stuk vernieuwing Erfgoedhuis is 25 november 2003 in GS behandeld en gaat ter kennisname naar de commissie ZCW.

Realisatie

Zie de bijlage Tijdpad.

Communicatie

Een uitgebreid communicatieplan wordt separaat opgesteld. Daarin is onder meer opgenomen de verspreiding en vormgeving van De Opmaat en de communicatie met gemeenten en instellingen via de website, (digitale) nieuwsbrief, discussiebijeenkomsten, ronde tafelgesprekken en de verslaglegging daarover.

Bijlagen

1. De Opmaat
 2. Tijdpad
-

CULTUUR IN UITVOERING

Opmaat Cultuurprogramma 2005-2008 provincie Utrecht

Redactie Werkgroep Cultuurprogramma:
Karen van der Graaf, Nienke Grimmus en Hans Schoen

20 november 2003

1. Inleiding

Voor u ligt de Opmaat voor het nieuwe Cultuurprogramma 2005-2008 van de provincie Utrecht. De huidige cultuurnota bestaat uit drie delen over kunsten, media en erfgoed. In het nieuwe collegeprogramma Werk In Uitvoering 2003-2007 is bewust gekozen voor een integraal samenhangend cultuurbeleid in één cultuurprogramma. Voor het hele cultuurbeleid zijn ook substantieel extra middelen ter beschikking gesteld. Deze Opmaat bevat de gezamenlijke uitgangspunten die voor alle culturele deelterreinen gelden van kunsten tot cultuureducatie en van media tot erfgoed. Daarover wil de provincie graag een open gesprek aangaan met alle 33 gemeenten en de culturele partners in het veld. Deze partners staan immers borg voor de vitaliteit van het culturele leven in de regio. Uit deze wisselwerking ontstaat vervolgens het nieuwe cultuurprogramma met concrete projecten en investeringen voor de komende jaren, die een vervolg zijn op het vele dat in de afgelopen periode tot stand is gebracht.

Alvorens in te gaan op de uitgangspunten een enkele opmerking over de culturele kracht van Utrecht. In Utrecht liggen twee van de snelst groeiende steden van Nederland: Utrecht en Amersfoort. De ruim één miljoen inwoners van de provincie zijn gemiddeld jonger en hoger opgeleid dan in de rest van Nederland. Het aantal allochtonen is hoog.

In grootstedelijke en regionale ontwikkelingen is het zoeken naar sociale samenhang van groot belang. Daarbij speelt cultuur met haar deelterreinen kunsten, erfgoed, media en educatie een eigen rol. Cultuur is onmisbaar bij het tot stand komen van een lokale of regionale identiteit. Waar veel nieuwe mensen wonen en werken is cultuur een sociaal bindmiddel. Zo vervullen in de huidige vrijetijdssamenleving culturele voorzieningen een dragende functie bij uitgaanscentra en toeristische attracties. Omvang en aanbod van culturele voorzieningen blijken ook een belangrijke economische vestigingsfactor. Door de snelle groei is er een voortdurend gevecht om de culturele infrastructuur gelijke tred met dit tempo te laten houden. Ook is er een voortdurende culturele vraag naar de ruimtelijke kwaliteit van de nieuwe woon-werklandschappen. Cultureel erfgoed speelt daarin een eigen rol.

Utrecht heeft culturele kracht! Ook in de gemeenten buiten de grote steden. Cultuur zorgt voor ontroering, ontspanning en ontwikkeling. Cultuur is van en voor iedereen. Nu al kan het publiek genieten van een enorm veelzijdig aanbod: van het eigen dorpskoor tot experimentele voorstelling, van geliefd monument tot de bibliotheek in de buurt. Vele gezelschappen, musea en monumenten hebben zelfs een (inter-)nationale betekenis. De amateurkunst bloeit. De enorme rijkdom aan cultureel erfgoed is een opvallend gegeven. Het gaat dan om de combinatie van de vele gave oude steden, werelderfgoederen als de Nieuwe Hollandse Waterlinie(in voorbereiding) en het Rietveld-Schröderhuis, bijzondere historische landschappen als Vechtstreek en Heuvelrug, het rijke bodemarchief (denk aan de Romeinse Limes) en de unieke historische archieven. Ook het jonge erfgoed en het toekomstig erfgoed van het avontuurlijke architectuurbeleid behoort tot de onroerende cultuurschat van Utrecht.

Deze culturele kracht en de culturele kwaliteiten vallen ook anderen op. Zo zei staatssecretaris Van der Laan onlangs in haar eerste grote openbare toespraak de State of the Union: “Vanmiddag was ik in Utrecht. Ik ben daar enthousiast vandaan gekomen”. Er is kortom veel om trots op te zijn en het motto is ‘behoud door ontwikkeling’. Het gaat om een cultuurveld dat zich met steun van alle Utrechtse overheden uitgedaagd ziet om inhoudelijk te vernieuwen waar het moet en nieuw publiek te bereiken waar het kan. Slechts zo kan cultuur blijvend een bindende rol vervullen, midden in de regionale samenleving.

2. Rol Provincie

De provincie voelt zich medeverantwoordelijk voor het behoud en de ontwikkeling van het culturele klimaat in Utrecht. Deze medeverantwoordelijkheid wordt op grond van de Verordening op het Cultuurbeleid vastgelegd in het vierjaarlijkse cultuurprogramma. Hierin staan de beleidsprioriteiten en de projecten en uitvoeringsacties die daarbij horen.

In algemene zin geldt dat het regiobestuur de komende periode vooral een presterende provincie wil zijn zichtbaar in de samenleving. Dit doet zij door al haar beleid resultaatgericht, projectmatig, integraal en gebiedsgericht te laten zijn. Dit is een rode draad door deze uitgangspuntennotitie.

De provincie is ervan overtuigd dat cultuur een onmisbare bijdrage levert aan de leefbaarheid van de Utrechtse samenleving en de kwaliteit van de ruimte. Cultuur is geen luxe of maatschappelijke franje maar een dagelijkse activiteit van velen; plezierig en nuttig. Cultuur heeft een positieve invloed op het welzijn van de inwoners en de kwaliteit van het maatschappelijk leven en draagt aantoonbaar bij aan de sociaal-economische kracht. Cultuur is dan ook een noodzakelijk onderdeel van het beleid in de sociale pijler, maar ook in de ruimtelijke en economische pijlers.

In beginsel kiest de provincie een voorwaardenscheppende rol in de bevordering van het culturele leven. Dit betekent dat de provincie kaders stelt en ruimte biedt aan de cultuurmakers en organisaties in het veld. Immers, zij zijn het die van dag tot dag het cultureel klimaat scheppen. Alleen in bijzondere gevallen neemt de provincie zelf de uitvoering ter hand zoals nu bij sommige grote erfgoedprojecten. De voorwaardenscheppende rol van de provincie bestaat in essentie uit het bewaken en bevorderen van kwaliteit, versterken en spreiden van infrastructuur en mede zorg dragen voor diversiteit in het culturele leven. Bij de voorwaardenscheppende rol passen drie kernbegrippen: ruimte, regie en raakvlakken:

- Allereerst wil de provincie **Ruimte** laten voor de eigen kracht van kunstenaars en culturele organisaties. In hoofdzaak in ondersteunende zin is de provincie medeverantwoordelijk voor de kwaliteit en de diversiteit van het culturele aanbod. Dit betekent in het algemeen geen zware verplichtende beleidsdoelstellingen aan het veld opleggen. Het rijk kiest hetzelfde uitgangspunt voor haar nieuwe cultuurnota. Dit uitgangspunt betekent uiteraard ook dat wij van ‘makers en veld’ verwachten dat zij bereid zijn naar vermogen uitvoering te geven aan het hen toevertrouwde deel van het provinciale beleid.
- **Regie** is het tweede kernbegrip van de provinciale rol. Regie past bij de provincie als middenbestuur met een bovenlokale rol. Populair gezegd de provincie doet dat wat lokaal boven de pet gaat en het rijk in de pet gooit. Deze regierol vult de provincie vooral door partners in het veld en gemeenten te verleiden tot samenwerking. En door richting te geven aan het vernieuwen en versterken van de culturele infrastructuur. Vanuit een aantal wettelijke taken is de provincie ook gehouden aan het vervullen van de regierol.
- Het derde kernbegrip in de provinciale rol is **Raakvlakken** zoeken. De provincie acht het haar taak om te zorgen dat het culturele domein als zelfstandig onderdeel van de sociale pijler bijdraagt aan en profiteert van de fysieke en economische beleidspijlers. Zo biedt de verstrengeling van het erfgoedbeleid met dat van ruimtelijke ordening kansen, alsmede de economische betekenis van cultuur bij de ontwikkeling van de vrijetijdssamenleving.

Uiteraard past bij deze provinciale rol een open verkeer met het culturele veld. Daarom verschijnt deze startnotitie aan het begin van de rit op weg naar een nieuw cultuurprogramma dat ingaat in 2005 en loopt tot en met 2008. Met het uitdrukkelijke doel dat partners in het culturele veld zich uitgenodigd voelen om met hun ideeën en plannen bij te dragen aan het opstellen van het nieuwe cultuurprogramma 2005-2008.

3. Prioriteiten

Bij de rol die de provincie voor zichzelf ziet weggelegd passen de komende periode de volgende prioriteiten:

- **Bevorderen Samenwerking in publieksbereik**

Onder meer door het Actieprogramma Cultuurbereik is de afgelopen jaren veel bereikt in samenwerking met het culturele veld. Met name waar het gaat om stimuleren van het publieksbereik. Variërend van betere marketing, via een ander aanbod op andere plekken tot het bereiken van een meer divers en kleurrijk publiek. Deze lijn wordt doorgetrokken. Juist in zo'n cultuurrijke provincie als Utrecht, met een enorm en gevarieerd aanbod aan kunst en cultuur, is samenwerking in publieksbereik een blijvende taak.

- **Versterken Infrastructuur**

Naast het bevorderen van samenwerking heeft de provincie een eigen rol bij het versterken van de infrastructuur. Het zijn in het culturele leven vooral de gemeenten die het accommodatiebeleid voeren. Soms is de provincie behulpzaam zoals bij het nieuwe bibliotheeknetwerk en de regionale historische centra.

Vanuit haar bovenlokale en regionale rol neemt de provincie de hoofdverantwoordelijkheid voor het organiseren van bovenlokale ondersteuning en uitvoering in het culturele domein. Daartoe zijn over de hele breedte van het culturele domein een aantal instellingen actief waarvan de provincie hoofdfinancier is. Deze instellingen dragen in niet geringe mate bij aan de kwaliteits- en deskundigheidsbevordering, spreiding en pluriformiteit van het regionale culturele leven. Zij vormen het regionale culturele middenveld. Het huidige hoge niveau daarvan wil de provincie behouden en waar mogelijk verder uitbouwen of met nieuwe initiatieven aanvullen. Door te sturen op efficiëntie, resultaat en kwaliteit wil de provincie bevorderen dat al deze instellingen met hun eigen verantwoordelijkheid gewaardeerde partners zijn in de Utrechtse samenleving.

- **Continueren Convenant**

Utrecht maakt deel uit van het Convenant Midden Nederland tussen rijk, de provincies Utrecht en Flevoland en de steden Almere, Amersfoort en Utrecht. Tot nu toe zijn de convenanten uitermate belangrijk geweest voor het professionele podiumkunstenklimaat en het maken van gezamenlijke afspraken over de belangrijkste projecten en taken in het hele cultuurdomein van archieven, kunsten en media tot erfgoed en educatie. Op dit moment wordt hard gewerkt aan het nieuwe convenant 2005-2008. Naast de bestaande convenantpartners provincies Flevoland en Utrecht en Utrecht stad sluiten nu ook de opkomende cultuursteden Amersfoort en Almere aan. Er is een gezamenlijk cultuurprofiel gemaakt Jonge Ruimte genaamd. Daarin staan de afspraken die er onder meer toe moeten leiden dat de grote steden blijvend een magneetfunctie vervullen in de provincie. In dit kader worden ook de vierjaarlijkse, mede door het rijk gesubsidieerde, (podium)kunstinstellingen na een onafhankelijke beoordeling gefinancierd. Hiervoor heeft de provincie middelen gereserveerd,

omdat zij beseft dat binnen de convenantafspraken een groot deel van de ontwikkeling van het cultuurland wordt gewaarborgd.

Het nieuw af te sluiten convenant 2005-2008 is dan ook een belangrijk fundament onder het nieuwe provinciale cultuurprogramma 2005-2008.

• **Programmatisch en gebiedsgericht werken**

Het Actieprogramma Cultuurbereik (in feite een vierjarig matchingfonds met het rijk) heeft er ook voor gezorgd dat de cultuurlanden met de gemeenten buiten de twee grote steden zijn aangehaald. De provincie wil, los van de vraag of het rijk matching continueert, doorgaan met de programmatische stimulering van lokaal cultuurbeleid in alle gemeenten. Daarvoor zijn middelen gereserveerd. Daarbij gelden twee randvoorwaarden:

- Meer dan voorheen zal het cultuurbeleid waar mogelijk gebiedsgericht worden aangepakt;
- Gemeenten zullen zelf ook met eigen investeringen in het lokale culturele klimaat moeten komen om aanspraak te maken op cofinanciering van de provincie.

Een bijzondere mogelijkheid om gebiedsgericht en programmatisch samen te werken met gemeenten doet zich voor in het onroerend en landschappelijk erfgoed. De in 2002 vastgestelde Cultuur-historische Hoofdstructuur voor de provincie Utrecht (CHS) dient een vertaling te krijgen in een programma van regionale uitvoeringsprojecten. Daarmee krijgt de rijksnota Belvedere een provinciale vertaling. Inmiddels heeft de CHS zijn uitwerking gevonden in het Ontwerp Streekplan Utrecht 2005-2015. Daarmee is een belangrijk beleidskader ontworpen om het erfgoed een volwaardige plek te geven in ruimtelijke plannen en gebiedsgericht beleid. De rol(len) die de provincie wil vervullen om de CHS verder handen en voeten te geven wordt verder uitgewerkt. Naast het oppakken van enkele grote projecten zoals de Nieuwe Hollandse Waterlinie, Limes en Grebbelinie, wordt gewerkt aan het uitbouwen van het cultuurhistorisch stimuleringsbeleid in een programmatische aanpak (als voorbeeld kan het Actieprogramma Cultuurbereik dienen). Daar ligt tevens de vraag van rolverdeling met gemeenten, gebiedsorganisaties en het particuliere veld.

De CHS biedt bovendien het perspectief om historische en toekomstige kwaliteit van de ruimte (architectuur en ontwerp) te verbinden. En om op provinciaal niveau invulling te geven aan 'culturele planologie'. Ook het nieuwe Monumenten Cultuur Fonds (MCU) speelt een belangrijke rol.

• **Verbreden door zoeken raakvlakken**

De provincie wil in het cultuurbeleid nadrukkelijk de raakvlakken binnen de sociale pijler en met de economische en fysieke pijler exploreren. Om te kijken waar een culturele meerwaarde in concrete samenwerking en in gezamenlijke projecten valt te behalen. Dit ziet zij als een eigen inhoudelijke verantwoordelijkheid aanvullend op de inhoudelijke autonomie van het culturele veld. Drie raakvlakken worden nader uitgewerkt in het cultuurprogramma 2005-2008:

- Ruimtelijke ordening: hier gaat het zowel om de duurzame inbedding van onroerend en landschappelijk erfgoed (met name de cultuurhistorische hoofdstructuur) in ruimtelijke plannen en projecten, als om het verbinden van harde culturele infrastructuur met stedelijke ontwikkeling (met name de vernieuwing van de cultuurcentra van Utrecht en Amersfoort);
- Belevingseconomie: hier gaat het om cultuur als sociaal-economische meerwaarde in de zich steeds verder ontwikkelende vrijetijdssamenleving;

- Sociale samenhang: hier gaat het om acties waarbij met name cultuureducatie, amateurkunst en kunstzinnige vorming een sociale functie vervullen.

4. Instrumenten en middelen

Om bovenstaande prioriteiten waar te kunnen maken en straks in het cultuurprogramma 2005-2008 in klinkende munt en sprankelende resultaten om te zetten, heeft de provincie instrumenten en middelen tot haar beschikking.

Wat de **middelen** betreft zij opgemerkt dat het nieuwe collegeprogramma Werk In Uitvoering 2003-2007 aanzienlijke nieuwe investeringen voor cultuur bevat. Investeringen die voortgang van het huidige niveau van culturele investeringen in een nieuw cultuurprogramma waarborgen. Echter, vanaf 2005 zijn ook in deze moeilijke tijden bezuinigingen op de provinciale begroting aangekondigd. Deze zijn echter nog niet ingevuld. Bij de invulling daarvan zal ook in het cultuurbeleid gekeken worden naar de noodzaak en vitaliteit van taken.

Instrumenten

A. Provinciale instellingen

Bij de prioriteiten is al gewezen op het grote belang van het zesttal provinciale instellingen voor het cultureel klimaat in de provincie. Het gaat hier om Amateurkunsthuis, Erfgoedhuis, Kunst Centraal, Centrum Beeldende Kunst, de regionale omroep RTV Utrecht en de Provinciale Bibliotheek Centrale.

In de komende periode wil de provincie zorgen voor verdere ontwikkeling van deze provinciale infrastructuur. Bij iedere organisatie zal apart gekeken worden naar de plaats in het provinciale cultuurbeleid in de komende periode mede gelet op de eigen meerjarenplannen van de desbetreffende organisatie.

B. Het Actieprogramma

Het eerste Actieprogramma Cultuurbereik 2001-2004 is goed bevallen. Programmatisch werken biedt een goede mogelijkheid om boven op het staande beleid gericht meerwaarde (vernieuwing, samenwerking en experiment) te creëren met partners uit het veld en gemeenten. Het maakt vernieuwingsprojecten mogelijk en versterkt netwerken. Het rijk zal het actieprogramma na 2004 nog eens vier jaar voortzetten. Eind 2003 maken rijk, IPO en VNG afspraken over het vervolg. Daartoe zijn in het collegeprogramma Werk In Uitvoering 2003-2007 middelen gereserveerd. Het vorige actieprogramma kende als hoofddoel het vergroten van het cultuurbereik met een vijftal nevendoele, waaronder versterking van de programmering, zichtbaar maken van cultureel vermogen en bevorderen van diversiteit.

De provincie wil zich in het nieuwe actieprogramma richten op de prioriteiten zoals hierboven vermeld. En wel met name op de versterking van de samenwerking in het culturele veld (onder andere bureau bereik en diversiteit met Utrecht stad, cultuurpunten, netwerk amateur-archeologen), het verbreden door raakvlakken met andere beleidsterreinen (denk aan culturele planologie als uitwerking van de Cultuurhistorische Hoofdstructuur) en het stimuleren van gemeenten waar mogelijk gebiedsgericht.

C. Het convenant met rijk

Het huidige convenant met het rijk loopt af in 2004. Voor het nieuwe convenant 2005-2008 zijn in het collegeprogramma Werk In Uitvoering 2003-2007 middelen gereserveerd. Het

convenant beslaat Midden Nederland, dus naast de provincie Utrecht en de steden Amersfoort en Utrecht zijn ook Flevoland en Almere partner. Het is logisch dat de provincie Utrecht vooral convenantafspraken maakt met haar twee steden Amersfoort en Utrecht. Positief is wel dat in de opmaat naar het nieuwe convenant er zich tal van samenwerkingsmogelijkheden met Flevoland en Almere af tekenen. Dit blijkt ook uit het goed ontvangen gezamenlijke cultuurprofiel Jonge Ruimte. Mede zo genoemd omdat heel Midden Nederland de grootste vinexwijken, de snelst groeiende steden en de jongste bevolking van Nederland herbergt. Alleen dit al vormt een grote culturele uitdaging voor het bestaande culturele veld. Dat strekt zich ook uit naar het erfgoed: onderzoek in de nieuwe vinexlocaties heeft heel veel informatie opgeleverd over het oude landschap en de activiteiten van de mens daarin. Dat vormt thans al de basis voor de nieuwe inrichting en het gebruik van de ruimte, maar daarin is nog veel gezamenlijke ontwikkeling mogelijk.

Het convenant kent twee doelen:

- Vierjarenaafspraken over de tripartiete (rijk, provincies, gemeenten) financiering van de door de landelijke Raad voor Cultuur of/en door de gezamenlijke Utrechtse ad hoc commissie positief beoordeelde professionele (podium)kunstinstellingen/festivals. Nu worden er van de 20 rijks-gesubsidieerde instellingen, 12 door Utrecht stad en de provincie samen mede gefinancierd. Daarnaast subsidiëren Utrecht stad en provincie samen, zonder het rijk, ook een aantal instellingen; soms op meer ad hoc basis. Ook subsidieert de provincie meerjarig in een enkel geval samen met Amersfoort. De komende periode wil de provincie doorgaan met gezamenlijke meerjarensubsidie voor positief beoordeelde instellingen. De provincie kijkt hierbij met name goed naar het provinciaal belang.
- Beleidsafspraken over concrete projecten die door meerdere bij het convenant betrokken overheden samen worden ontwikkeld of uitgevoerd (zoals nu versterking beeldende kunst, amateurkunsthuis). Een eerste indicatie van nieuwe convenantafspraken staat in Jonge Ruimte.

D. Wettelijke taken

- **Mediawet**
Op grond van de aanstaande wijziging van de Mediawet dient de provincie te beschikken over een regionale omroepinstelling die minimaal wordt bekostigd op het niveau van het jaar 2001 toen het Rijk haar gelden hiervoor decentraliseerde. De provincie draagt de volledige verantwoordelijkheid voor de regionale omroep;
- **Monumentenwet inclusief de komende wijzigingen door Verdrag van Malta**
De provincie heeft wettelijke adviestaken op grond van de huidige Monumentenwet. De provincies en de provinciale steunstichtingen vervullen een cruciale rol in het erfgoedbestel. Er is de afgelopen jaren op provinciaal niveau in het bijzonder invulling gegeven aan erfgoededucatie, publieksbereik en kennisbeheer en –uitwisseling. Kortgeleden heeft het kabinet een wijzigingsvoorstel van de Monumentenwet naar de Tweede Kamer gezonden ter implementatie van het internationale Verdrag van Malta. Daardoor krijgt de provincie nieuwe wettelijke taken en verantwoordelijkheden voor de archeologie. Dit betekent dat de provincie invulling gaat geven aan deze (nieuwe) wettelijke taken en ondersteunende taken zal oppakken richting gemeenten en anderen.

- **Wet op de Ruimtelijke Ordening**
Met de Cultuurhistorische Hoofdstructuur (CHS) is de relatie gelegd tussen cultureel erfgoed en de fysieke pijler. Via de provinciale WRO-taken (het opstellen van het streekplan en het beoordelen van gemeentelijke plannen) kan deze band verder vorm worden gegeven. De CHS vormt daarbij de leidraad;
- **Wet op het specifiek cultuurbeleid**
In deze wet ligt de taak en de rol voor het culturele leven van het rijk vast en tevens het samenwerkingsmodel met de lagere overheden. Dit is de wettelijke basis onder het vierjarig convenant met het rijk. En daarmee ook de basis onder de vierjarige gezamenlijke financiering door rijk, provincies en steden van een aantal gezelschappen, voorzieningen en musea met nationale betekenis.
In deze wet is eveneens het stelsel van de openbare bibliotheken geregeld. De lokale bibliotheek (die meerdere vestigingen kan hebben) wordt betaald door de gemeente, de ondersteuning van de bibliotheken in de provincie wordt gefinancierd door de provinciale overheid en de rijksoverheid is verantwoordelijk voor het stelsel als geheel. Momenteel wordt het bibliotheekstelsel gemoderniseerd. Provincies hebben in hun werkgebied de regie over het omvormingsproces. Daartoe hebben de provincies zich verplicht in het IPO/VNG convenant inzake de vernieuwing/herstructurering van het bibliotheekstelsel. In de provincie Utrecht is een plan van aanpak gemaakt en een stuurgroep ingesteld;
- **Archiefwet**
De Archiefwet regelt de zorg voor en het beheer van de archieven van de overheid zodat deze in goede, geordende en toegankelijke staat voor de "eeuwigheid" bewaard blijven. Op basis van deze wet heeft de provincie een toezichhoudende rol: gemeenten en waterschappen hebben provinciale goedkeuring nodig voor de bouw en de inrichting van hun archiefbewaarplaatsen. Ook hebben zij een machtiging van de provincie nodig voor de vervanging van archiefstukken door reproducties. Uit die wettelijke taak om toezicht te houden op de zorg van de gemeenten en waterschappen voor hun historische archieven, vloeit ook de provinciale coördinerende en stimulerende functie voort bij de totstandkoming van een sluitend net van regionale historische centra.

E. Provinciale projecten

De provincie kent in het cultuurdomein ook eigen projecten, waarvan de regie en een deel van de uitvoering vooral in provinciehanden is. Het gaat met name om een aantal bovenlokale projecten op het gebied van onroerend en landschappelijk erfgoed: het Belvedere-project, Nieuwe Hollandse Waterlinie en Romeinse Limes samen met het rijk en de projecten rond de Grebbelinie.

Daarnaast nemen de zogenoemde Agenda 2010-projecten een aparte plaats in.

Voor een tiental geselecteerde grote projecten heeft de provincie Utrecht een speciale projectorganisatie in het leven geroepen. Mede omdat deze projecten beeldbepalend worden geacht voor een presterende provincie. Er zijn drie projecten waarin het cultuurbeleid een hoofdrol speelt. Daar wordt vanuit de sector cultuur dan ook nauw mee samengewerkt:

- Vrede van Utrecht 2013. Een programma dat de culturele (inter)nationale uitstraling en infrastructuur van stad en regio Utrecht meerjarig wil uitbouwen;
- Ureka! De vernieuwing van het bibliotheekstelsel;
- Nieuwe Hollandse Waterlinie. Een bezoekerscentrum op Fort Vechten.

F. De incidentele subsidies

Om bijdragen te kunnen geven aan incidentele projecten uit het culturele veld bestaan er voor diverse cultuurdisciplines subsidiebudgetten (zoals voor podiumkunsten, beeldende kunst, amateurkunst, musea, archieven en monumenten). De incidentele subsidies worden vooral ingezet voor vernieuwing en regionale spreiding. Zij zullen de komende periode nadrukkelijk op deze doelen gericht zijn. Door de diversiteit aan subsidiebudgetten vallen er nogal wat aanvragen tussen wal en schip. Gelet op het integrale karakter van het cultuurbeleid wil de provincie kijken of er bundeling en versimpeling van regelgeving mogelijk is. In de monumentenzorg zijn al veranderingen aan de gang, zoals de oprichting van het belangrijke nieuwe Monumenten Cultuurfonds Utrecht (MCU) en de wijzigingen van de rijksregelingen voor restauratie en instandhouding. Daarbij is aansluiting bij het nieuwe sturingsmodel landelijk gebied een mogelijkheid. Er zal met nadruk gelet worden op het provinciaal belang.

5. Wat werd bereikt 1999-2003 en de uitdagingen 2004-2008

Sinds de vorige cultuurnota zijn bijna vijf jaren verstreken met belangrijke concrete resultaten in de culturele deelterreinen. Er liggen vijf jaar voor ons met opnieuw een aantal belangrijke uitdagingen. Daarom volgt hier een beknopt en puntsgewijs overzicht van de belangrijkste resultaten en uitdagingen in de verschillende culturele deelterreinen. Dit hoofdstuk wordt in het cultuurprogramma 2005-2008 nader uitgewerkt.

Actieprogramma Cultuurbereik

Resultaten:

- Nieuw publiek
- Diversiteit
- Zichtbaar maken cultureel vermogen/culturele planologie
- Structureel samenwerken met bijna alle gemeenten
- Anders programmeren

Uitdaging:

- Een nieuw cultuuractieprogramma samen met alle gemeenten in de provincie en het rijk.

Kunsten

Resultaten:

- Convenant 2001-2004 (tevens cultuurbreed)
- Amateurkunsthuis Zimihc van provincie en Utrecht stad (eind 2002 bij cultureel ondernemer Zimihc gestart)
- Centrum Beeldende Kunst
- Podiumsamenwerking/programmeringsbudget

Uitdagingen:

- Nieuw convenant 2005-2008 (cultuurbreed)
- Provinciaal netwerk cultuurpunten
- Versterking samenwerking beeldende kunstinstellingen
- Amateurkunsthuis

Cultuur en School en Cultuureducatie

Resultaten:

- Kunst centraal (door een fusie in 2001 van de drie gewestelijke cultuureducatie-instellingen)
- Begin erfgoededucatie

Uitdagingen:

- Vertaling nieuwe rijksinitiatieven Cultuur en School

Erfgoed

Resultaten:

- Cultuurhistorische Hoofdstructuur (CHS) gereed en ingebracht in Ontwerp Streekplan
- Extra investering in Monumentenwacht
- Nieuwe huisvesting Erfgoedhuis

Uitdagingen:

- Concrete gebiedsgerichte vertaling van de Cultuurhistorische Hoofdstructuur
- Fort Vechten als kruispunt van Nieuwe Hollandse Waterlinie en Limes
- Vernieuwd Erfgoedhuis
- Operationeel MCU

Media

Resultaten:

- Omroepbedrijf RTV Utrecht (in 2002 door fusie ontstaan. Dit multimediatekstbedrijf maakt regionale omroep voor de provincie en lokale omroep voor de stad Utrecht)
- Start hervorming bibliotheekwerk

Uitdagingen:

- Nieuw netwerk regionale bibliotheken
- RTV Utrecht als omroep midden in de regionale samenleving

Archieven

Resultaten:

- Het stimuleren van de oprichting van regionale historische centra door de start van haalbaarheidsonderzoeken in de regio's en het opzetten van samenwerkingsverbanden.
- Het digitaal ontsluiten van archieven

Uitdagingen:

- Realisering regionale historische centra

Bijlage: overzicht van instellingen die subsidie van de provincie ontvangen

- Provinciale instellingen:
Amateurkunsthuis, Erfgoedhuis, Kunst Centraal, Centrum Beeldende Kunst, RTV Utrecht, Provinciale Bibliotheekcentrale;
- Culturele instellingen die zijn opgenomen in het convenant 2001-2004 en mede door de provincie worden gesubsidieerd:
Nederlands Filmfestival, Huis aan de Werf, Springdance, Organisatie Oude Muziek, De Paardenkathedraal, RASA/Netwerk niet-westerse muziek, Holland Animation Festival, Netwerk beeldende kunst instellingen (Begane Grond/BAK, Grafisch Atelier, Impakt, Lucas X), 't Barre Land, Het Filiaal, Growing Up in Public, De Berenkuil;
- Culturele instellingen die jaarlijks subsidie ontvangen:
Tweetakt, Aluin, Walter Maas Huis, SJU Jazz Circuit, Theater De Lieve Vrouw (voor co-producties), Kunstbus, Franz Liszt Pianoconcours, Uit & Thuis Busservice, Festival Etcetera, Steunpunt Monumenten en Archeologie, Kasteel Amerongen, Slot Zuylen, Casco, Provinciale Kunstuitleen, Provinciale Tekeningencollectie (beheerd door Centraal Museum);
- Podia die uit het programmeringsbudget (beheerd door het Fonds voor Podium Programmering en Marketing) een bijdrage in de programmering ontvangen: Theater Kikker, Rasa, Huis aan de Werf, Sju Jazz Podium, De Lieve Vrouw, De Flint, De Kom, De Lampegiet, Het Klooster, De Speeldoos, St. Jeugdwerk Bunnik, Pim Jacobs Theater, CR Oudewater, Brede Bibliotheek Soest, Theaterwerkgroep Spot, De Twee Marken, De Kring Houten, CR Leusden, Theater Rondeel;
- Actieprogramma Cultuurbereik: zie de jaarlijkse Actualiseringen voor het overzicht van de tientallen projecten gericht op het bereiken van meer en ander publiek;
- Incidentele subsidies voor: amateurkunst, podiumkunst, beeldende kunst, musea, geschiedenis, archieven en monumenten. Deze subsidies zijn doorgaans gericht op een project (uitvoering, voorstelling, of festival) of een object (monument).

Tijdpad Cultuurprogramma 2005-2008

Versie 11 november 2003

November 2003

- Definitieve uitgangspuntennotitie “De Opmaat” met het tijdpad voor het nieuwe Cultuurprogramma 2005-2008 gereed.
- Instellen stuurgroep Project Vernieuwing Erfgoedhuis (zie verder Draaiboek voor een nieuw Erfgoedhuis, B-stuk 25-11-2003 in GS).

December 2003

- Presentatie van de uitgangspuntennotitie “De Opmaat” in de statencommissie Zorg, Cultuur en Welzijn.
- Start van de algemene discussiebijeenkomsten en bilaterale gesprekken met culturele organisaties en gemeenten. De bijeenkomsten lopen door tot ver in 2004.
- Start van de vergaderingen van het ad hoc adviesorgaan, die adviseert over de subsidieaanvragen van instellingen in het kader van het convenant. De vergaderingen lopen door tot begin maart 2004.
- Onderhandelingen met het Rijk over het Cultuurconvenant 2005-2008 voor het landsdeel Midden (stad en provincie Utrecht, Amersfoort, Flevoland en Almere). Het zwaartepunt van de onderhandelingen ligt in 2004. Dit betreft de agendering van belangrijke cultuurthema's en de gezamenlijke financiering van instellingen.

Voorjaar/ zomer 2004

- Voorbereiding van de begrotingsvoorstellen voor het Cultuurprogramma 2005-2008.
- Advies van het ad hoc adviesorgaan gereed (april).
- Schrijven van het ontwerp Cultuurprogramma 2005-2008. Het ontwerp bevat de uitkomsten van de discussies met gemeenten en culturele organisaties.
- Het ontwerp Cultuurprogramma 2005-2008 ter inspraak leggen.

Najaar 2004

- Schrijven van het definitieve ontwerp Cultuurprogramma 2005-2008.
- Besluitvorming over het definitieve ontwerp Cultuurprogramma 2005-2008 in GS.
- Advisering over het definitieve ontwerp Cultuurprogramma 2005-2008 door de statencommissie Zorg, Cultuur en Welzijn en behandeling in Provinciale Staten.
- Vaststellen van de begroting voor het Cultuurprogramma 2005-2008.

December 2004

- Teken van het Cultuurconvenant 2005-2008.
- Vaststellen van het Cultuurprogramma 2005-2008 door GS en PS.